

ΠΕΡΙΠΛΑΝΗΣΕΙΣ

Ἀνάπτυξη. Νέες προοπτικές

ΤΟΥ κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
Ἐπ. Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ὁ κόσμος ἔγινε μιὰ γειτονιά...

Πολλές φορές γνωρίζουμε περισσότερα γιὰ τὸν κόσμο ἀπ' ὅσα ξέρουμε γιὰ τὴ γειτονιά μας. Εἶναι φορές ποὺ παθαρίζομαστε πῶς πολὺ γιὰ τὴν εἰρήνη, τὴ δικαιοσύνη, τὴς φυλετικές διακρίσεις, τὴν πείνα, τὴν ἀνάπτυξη τοῦ τρίτου ἢ καὶ τοῦ σύμπαντος κόσμου ἀπ' ὅ,τι ἐνδιαφερόμαστε γιὰ τὴν ἀνεργία ἢ τὴς ἀδικίες ποὺ γίνονται στὴ συνοικία μας καὶ στὴ μικρὴ μας πόλη. Ὁ δορυφορικὰ ἐνημερωμένος τηλεοπτικὸς τῆς ἐποχῆς μας ἄνθρωπος ἀνοίγεται στοὺς ὀρίζοντες τοῦ κόσμου ἀγνοώντας τὸ τί συμβαίνει λίγα θήματα μακρύτερα ἀπ' αὐτόν.

Τὰ πῶς πάνω δὲν γράφονται ὑποτιμητικά, παρόλο ὅτι ἐπισημάνει θὰ ἔπρεπε νὰ τηροῦνται ὀρισμένες λεπτοὶς ἰσορροπίες ἀνάμεσα στὰ μακρὰ καὶ στὰ ἐγγύς συμβαίνοντα. Εἶναι ἄλλωστε φυσικὸ νὰ μᾶς συνεπαίρουν τὰ καυτὰ προβλήματα τοῦ κόσμου καὶ εἶναι δυνατό νὰ θεωρηθεῖ ὡς θετικὸ δείγμα τὸ ὅτι ὁ σημερινὸς ἄνθρωπος συμμετέχει σὲ πρωτοβουλίες καὶ ἀναλαμβάνει δραστηριότητες γιὰ τὴν ἐπίλυση προβλημάτων ποὺ ἀπασχολοῦν ἄλλους πληθυσμούς σὲ διαφορετικὲς περιοχὲς τοῦ πλανήτη μας. Ἐνώνει τὴ φωνή του μὲ τὴς φωνὲς τῶν συναθρώπων του καὶ τὴ στέλνει ἢ καὶ τρέχει νὰ βοηθήσει αὐτοπροσώπως ἐκεῖ ποὺ λαμβάνουν χώρα οἱ μεγάλοι ἀγῶνες τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἰδιαίτερα ἐυαίσθητος στρατεύεται ἐθελοντικὰ σὲ μεγάλες ἰδέες, σὲ μεγάλα ἢ μικρὰ σχέδια ποὺ ἔχουν γιὰ στόχο νὰ μεταβάλλουν τὸν κόσμο καὶ νὰ τὸν ἀναπτύξουν» οικονομικά, κοινωνικά, πολιτικά. Ἄλλοτε μοναχικὸς ὁδοιπὸρος ἄλλοτε ἀπεσταλμένος μιᾶς ἐθελοντικῆς ὀργανώσεως ξενιτεύεται λιγότερο ἢ περισσότερο προετοιμασμένος γι' αὐτὰ ποὺ θὰ συναντήσει στὴ χώρα προορισμοῦ του. Προερχόμενος συνήθως ἀπὸ μιὰ χώρα πῶς ἀναπτυγμένη πορεύεται σὲ χώρες ὑπανάπτυκτες ἢ πῶς ἀνάπτυξη γιὰ νὰ προσφέρει γνώσεις, τεχνικὴ βοήθεια, ἀνθρωπιὰ, τὴ συνεργασία του γιὰ τὴν ἀνάπτυξη.

Ἀνάπτυξη, μιὰ ἔννοια μονοσήμαντη;

Εἶναι ἀλήθεια, ὅτι ὁ ὅρος «ἀνάπτυξη» δὲν εἶναι μονοσήμαντος. Πολλές φορές ὑπονοεῖται μόνον μιὰ τε-

χνικὸ - οικονομικὴ βοήθεια, ἄλλοτε ὑπεισέρχεται καὶ ἢ κοινωνικὴ τῆς πτυχῆ καὶ τελευταία ἀναγνωρίζεται ὅλο καὶ περισσότερο ἢ πολιτιστικὴ τῆς διάσταση, διάσταση ποὺ δὲν πρέπει νὰ νοηθῆται ὡς μονόδρομος ἀπὸ Βορρὰ μὲ κατεύθυνση πρὸς Νότο, ὡς μιὰ πολιτιστικὴ μετάδοση - μετάγγιση ἀπὸ τὸν Εὐρωπαϊκὸ πρὸς οἰονομικὰ ἐπικουινία, στὴν ὁποία καὶ ὁ Νότος θὰ ἔχει τὸν δικό του λόγο καὶ θὰ συν-βάλλει μὲ τὸν δικό του καὶ αὐτὸς τρόπο στὴν πολιτιστικὴ ἀνάπτυξη τῆς Εὐρώπης.

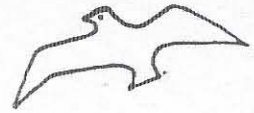
Ἐπ' αὐτὴ, τὴν τελευταία ἔννοια, ἀναπτύσσεται ἕνας νέος τρόπος θεάσεως τῶν πραγμάτων, μιὰ καινούρια γλώσσα διατυπώσεως τῆς πραγματικότητος, μιὰ νέα νοστρωπία καὶ ἕνας νέος τρόπος προσφοράς καὶ ἀποδοχῆς. Τὸ θάρρος πλέον δὲν δίνεται ἢ δὲν πρέπει νὰ δίνεται σὲ μιὰ μετὰ φ ο ρ ῖ ἄ κεφαλαίων, τεχνολογιῶν καὶ στελεχῶν ποὺ μέχρι τώρα ἐθεωρεῖτο ὡς μιὰ ὁ σ ῖ ἢ ε ἰ α πρὸς τὸν τρίτο λεγόμενον κόσμο —ἀντίληψη καθαρὰ οἰκονομικὴ—, ἀλλὰ ἐκεῖνο ποὺ κυρίως προβάλλεται εἶναι ἢ σ υ ν ε ρ γ α σ ῖ α, ἢ ἄ λ λ ἢ λ ε γ γ ῦ η καὶ μιὰ νέα σ υ γ τ ρ ο φ ι κ ὴ τ ἢ α. Αὐτὴ ἢ νέα ἀντίληψη θὰ ὀδηγήσει σίγουρα σὲ μιὰ νέα τάξη πραγμάτων, ὅπου κύριος στόχος θὰ εἶναι μιὰ ἀπὸ κοινού, ἀμοιβαία ἀνάπτυξη ὄλων τῶν λαῶν, ἰσότιμη ἔστω καὶ ἂν δὲν εἶναι πάντοτε γιὰ εὐνοήτους λόγους ἰσοβαρῆς.

Μὴ Κυβερνητικὲς Ὀργανώσεις (Μ.Κ.Ο.)

Στὸν εὐρωπαϊκὸ μάλιστα χώρα καὶ ἰδιαίτερα στὰ πλαίσια τῶν Εὐρωπαϊκῶν Οἰκονομικῶν Κοινοτήτων (Ε.Ο.Κ.) οἱ νέες αὐτὲς ἰδέες προωθοῦνται ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῶν «μὴ κυβερνητικῶν ὀργανώσεων» οἱ ὁποῖες διατηροῦν μιὰ ἀνεξαρτησία γνώμης καὶ ἐλευθερία χειρισμῶν στὸν τόπο τῆς δραστηριότητάς τους (στὸν Τρίτο κόσμο). Εἰδικευμένες αὐτὲς οἱ ὀργανώσεις σὲ σχέδια ἀναπτύξεως ἀποτελοῦν ἕνα ἀξιόλογο ἀνθρώπινο δυναμικὸ, ποὺ δύσκολα μπορεῖ νὰ τὸ ἀναπαρέλθει ὁποιαδήποτε Κυβέρνηση ἢ Ἐπιτροπὴ τῆς Ε.Ο.Κ. ἢ νὰ τὸ ἀντικαταστήσουν ὁποιαδήποτε ἀπεσταλμένοι ἐνός ἐπισημοῦ ὀργανισμοῦ ἢ τὰ στελέχη ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων ποὺ ἀμείβονται πλουσιοπάροχα.

Οἱ ὀργανώσεις αὐτὲς παρ' ὅλο ὅτι δέχονται οἰκο-

σ ε δρόμους ποιμαντικής διακονίας

νομική άρωγή για την επιτέλεση των στόχων τους από τη «Γενική Διεύθυνση για την Ανάπτυξη του Τρίτου κόσμου» της Ε.Ο.Κ., έχουν έντονα την ευχέρεια και τη δυνατότητα διαμορφώσεως μίας νέας «πολιτικής» σε θέματα ανάπτυξης. Έχει μάλιστα συσταθεί, στα πλαίσια αυτής της δραστηριότητας των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, ειδική επιτροπή συνδέσεως, που επιτελεί χρέη συνδέσμου μεταξύ των μη κυβερνητικών οργανώσεων (Μ.Κ.Ο.), που ασχολούνται αποκλειστικά με την ανάπτυξη και των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (Ε.Ο.Κ.).

Με την εύθυνη της Επιτροπής συνδέσεως λειτουργούν πέντε ομάδες έργων οι οποίες ασχολούνται με πέντε κύριους τομείς ανάπτυξης. Μία πρώτη ομάδα εργασίας μελετά τις δυνατότητες για από κοινού χρηματοδότηση προγραμμάτων ανάπτυξεως εκ μέρους της Ε.Ο.Κ. και των Μ.Κ.Ο. Μία δεύτερη ασχολείται με τρόπους εκπαίδευσης για την ανάπτυξη. Μία τρίτη μελετά θέματα διατροφής. Μία τέταρτη αντιμετωπίζει καταστάσεις στις οποίες είναι αναγκαία μία επείγουσα βοήθεια. Μία πέμπτη και τελευταία ασχολείται με ζητήματα έθελοντών που συμμετέχουν σε προγράμματα ανάπτυξεως (6 αριθμός των ευρωπαίων έθελοντών υπολογίζεται στους 10.000).

Στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα έχει συσταθεί από το 1985 Όμιλος εκπροσώπων μη κυβερνητικών οργανώσεων για την ανάπτυξη. Οι οργανώσεις αυτές είναι οι ακόλουθες: Ίδρυμα Κοινωνικής Έργασίας, Κέντρο Γυναικών Ύπαιθρου, Ορθόδοξος Ακαδημία Κρήτης, Διορθόδοξο Κέντρο «Πορευθέντες», Σώμα Ελληνίδων Όδηγών, Σώμα τα Παιδιά Χριστιανική Αδελφότης Νέων Χριστιανική Ένωση Νεανίδων.

Η ελληνική ομάδα έχει εκλέξει μέλη της που την εκπροσωπούν στις πέντε ομάδες εργασίας της Επιτροπής συνδέσεως. Στην ομάδα εργασίας των Έθελοντών συμμετέχει ο υπογράφων το σημερινό άρθρο, προερχόμενος από το Διορθόδοξο Κέντρο «Πορευθέντες».

31 Μαρτίου με 2 Απριλίου τ.ε. συγκαλείται στις Βρυξέλλες η Γενική Συνέλευση του 1987, εξακοσίων περίπου Μ.Κ.Ο. από τις 12 χώρες της Ε.Ο.Κ., στην οποία θα λάβουν μέρος τέσσερις Έλληνες εκπρόσωποι. Εκτός από τον απολογισμό των εργασιών του έτους θα γίνουν συζητήσεις από πέντε ομάδες στα εξής θέματα: Κοινή αγροτική πολιτική, ρατσισμός και φυλετικές διακρίσεις, Νότιος Αφρική, Μ.Κ.Ο. στον Βορρά και στον Νότο, Κεντρική Αμερική.

Θα δοθεί επίσης έμφαση στην παρουσίαση και την

Οι μη κυβερνητικές οργανώσεις, οι ευρωπαϊκές οικονομικές κοινότητες και οι λαοί του τρίτου κόσμου συνεργάζονται στην ανάπτυξη.

συζήτηση ενός κειμένου για την «ανάπτυξιακή πολιτική», κειμένου που το έχει προετοιμάσει ειδική ομάδα εργασίας. Σ' αυτήν την παρουσίαση θα επικεντρωθούν κυρίως οι συζητήσεις αναφορικά με την Φιλοσοφία και το Ήθος υλοποιήσεως της ανάπτυξεως. Όπως υπαινιχθήκαμε πιο πάνω υπάρχει ποικιλία απόψεων και αντιλήψεων. Ποιά «φιλοσοφία» ως προς την ανάπτυξη θα επικρατήσει; Και ποιά θα είναι η συμβολή των νέων μελών χωρών της Ε.Ο.Κ. (Ελλάδας, Ισπανίας, Πορτογαλίας) για το τί μπορεί να σημαίνει «ανάπτυξη»;

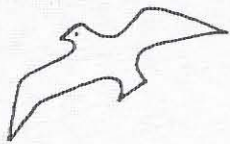
Οι Έκκλησίες αυτών των χωρών και ιδιαίτερα η Ορθόδοξη Ελληνική Εκκλησία οφείλουν να βοηθήσουν με την διατύπωση σαφών θέσεων ως προς το νόημα και την ουσία της ανάπτυξεως, στην οποία μπορούν να συμμετάσχουν.

Θα χρειασθεί όμως να επανέλθουμε.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Ο ΓΛΥΚΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΓΓΕΛΩΝ του Π. Β. Πάσχου. Εισαγωγή στην Ορθόδοξη λειτουργική πνευματικότητα κι ενδιαφέροντα ερμηνευτικά σχόλια στον Ανάθιστο Ύμνο και τους Ύμνους του Τριωδίου.

ΕΡΩΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ του Π. Β. Πάσχου. Περιέχει βίους αγίων της Ορθόδοξης Εκκλησίας και κατανοητά κεφάλαια ορθόδοξου πνευματικότητας στολισμένα με πολλές βυζαντινές εικόνες.

ΠΕΡΙΠΛΑΝΗΣΕΙΣ

Ἀνάπτυξη. Θεολογική προσέγγιση

ΤΟΥ κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
Ἐπ. Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Σε ἀναζήτηση ἐκκλησιαστικῶν θέσεων

Υπάρχουν ἄραγε σαφείς θέσεις ἀναφορικά μὲ τὸ νόημα καὶ τὴν οὐσία τῆς ἀναπτύξεως, ποὺ νὰ ἔχουν διατυπωθεῖ ἐκ μέρους τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ οἱ ὁποῖες θέσεις θὰ μᾶς βοηθοῦσαν στὸ νὰ ἀντιληφθοῦμε καλλίτερα τὴν ἔννοια τῆς ἀναπτύξεως γιὰ ἐνδεχόμενη συμμετοχὴ μας στὶς διαδικασίες πραγματοποιήσεώς της; Ἐτσι περίπου καταλήγαμε στὸ προηγούμενο ἄρθρο μας, μετὰ ἀπὸ ὀρισμένες σκέψεις σχετικές μὲ τὶς νέες προοπτικὲς ὑπὸ τὶς ὁποῖες ἀντιμετωπίζεται ἡ ἀνάπτυξη τοῦ λεγομένου τρίτου κυρίως κόσμου.

Ἀξίζει πραγματικὰ τὸν κόπο μὴ διερεῦνηση πρὸς αὐτὴν τὴν κατεύθυνση ὥστε νὰ διαπιστωθεῖ ἡ ὑπαρξὴ κειμένων ποὺ προσέρχονται ἀπὸ μεμονωμένες Ἐκκλησίες ἢ Συμβουλία Ἐκκλησιῶν, στὰ ὁποῖα γίνεται λόγος καὶ τίθενται οἱ βάσεις γιὰ μὴ χριστιανικὴ ἀντίληψη τῆς ἀναπτύξεως καὶ τῶν συναφῶν ἐπὶ μέρους προβλημάτων ποὺ συνδέονται μ' αὐτὴν ἢ προκύπτουν ἀπ' αὐτήν. Τέτοια ἐπὶ μέρους ζητήματα συνιστοῦν γιὰ παράδειγμα ἡ φτώχεια καὶ ἡ ἐξάρτηση, ἡ πείνα καὶ ἡ δοῦθαι σὲ τρόφιμα, ἡ διεθνὴς εἰρήνη καὶ ἀσφάλεια, ἡ ἀνεργία καὶ ἡ ἀγορὰ ἐργασίας, ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ ἀδικία, οἱ φυλετικὲς διακρίσεις καὶ ἄλλα.

Σημειώνουμε τὴν ὑπαρξὴ τῆς «Ἐπιτροπῆς γιὰ τὴν συμμετοχὴ τῶν Ἐκκλησιῶν στὴν Ἀνάπτυξη» (Commission on the Churches' Participation in Development = CCPD) τοῦ Παγκ. Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν (Π.Σ.Ε.), ποὺ ἐπιτελεῖ μὴ πολὺ χρήσιμη ἐργασία στὸν τομέα αὐτὸ καὶ ἐκφράζει σὲ κείμενά της καὶ σὲ ἐνέργειες ποὺ προτείνει βασικὲς θέσεις, οἱ ὁποῖες εἶναι δυνατὸ νὰ προωθήσουν τὴν κοινωνικὴ δικαιοσύνη καὶ τὴν ἀλληλεγγύη σὲ θέματα ἀναπτύξεως. Οἱ ἀπόψεις τῆς Ἐπιτροπῆς ἐγκρίθηκαν στὴν πέμπτη Γενικὴ Συνέλευση τοῦ Π.Σ.Ε. στὸ Ναιρόμπι τὸ 1975. Ἐκτοτε ὁ χρόνος ποὺ κύλησε ἦταν πολὺ γόνιμος καὶ σὲ θεολογικὸ στοχασμὸ καὶ σὲ ἀνάληψη συγκεκριμένων ἐνεργειῶν σὲ χώρες τοῦ τρίτου κόσμου¹.

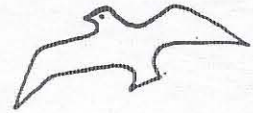
Ἐπὶ εὐρωπαϊκοῦ ἐπιπέδου μνημονεύουμε τὴν «Εὐρωπαϊκὴ Οἰκουμενικὴ Ὄργανωση γιὰ τὴν Ἀνάπτυξη» (European Ecumenical Organism for Development)

= E.E.C.O.D.) μὲ ἔδρα τὶς Βρυξέλλες, ποὺ ἔχει σὰν ἐπιδίωξη νὰ συνευθετοποιήσουν οἱ Ἐκκλησίες τῆς Εὐρώπης τὰ προβλήματα ποὺ θέτει ἡ ἀνάπτυξη τοῦ τρίτου κόσμου, προσδίδοντας ἰδιαίτερη προσοχὴ στὸν ρόλο ποὺ μποροῦν νὰ παίξουν γιὰ τὴν ἀνάπτυξη αὐτὴ οἱ Εὐρωπαϊκὲς Οἰκονομικὲς Κοινότητες (E.O.K.). Ἡ Ὄργανωση αὐτὴ προκαλεῖ συναντήσεις, προετοιμάζει κείμενα καὶ συζητήσεις, μὲ κύριο στόχο νὰ καταλήξει σὲ ὀρισμένες ἀπόψεις ἀναφορικά μὲ τὴν κοινωνικο - πολιτιστικὴ καὶ ἀνθρώπινη διάσταση τῆς ἀναπτύξεως, τὴν ἀναπτυξιακὴ πολιτικὴ, θέτοντας τὶς βάσεις γιὰ ἓνα θεολογικὸ στοχασμὸ ὡς πρὸς τὴ σχέση πολιτισμοῦ, ἀναπτύξεως καὶ ἀπελευθερώσεως.

Ἀνάλογες σκέψεις, παρὰ τὴν ἐξειδίκευση τοῦ θέματος, διατυπώθηκαν καὶ στὴν «Δύσσκεψη τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῶν θανάτων ἀπὸ πείνα» ποὺ ἔγινε μὲ πρωτοβουλία τῆς Α.Μ. τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ στὴν Ἀθήνα, στὸ Ζάππειο Μέγαρο, 9 μὲ 13 Ὀκτωβρίου 1985. Ἐκεῖ δόθηκε ἡ εὐκαιρία στοὺς συνέδρους - ἐκπροσώπους τῶν ἑποδόξων, ἑτεροδόξων Ἐκκλησιῶν, διεκκλησιαστικῶν καὶ διεθνῶν Ὄργανισμῶν νὰ ἐξετάσουν τὸ μείζον τοῦτο πρόβλημα τῆς πείνας καὶ νὰ ἐκφραστοῦν καὶ πάνω σὲ θέματα ἀναπτύξεως καὶ καταπολεμήσεως τῆς πείνας.

Τὸ τελικὸ κείμενο ποὺ ἐγκρίθηκε θεμελιώνει θεολογικὰ τὶς πρωτοβουλίες ποὺ πρέπει νὰ ἀκαλόβουν οἱ Ἐκκλησίες κατόπιν τῶν διαπιστώσεων ποὺ στοιχειοθετοῦν μὴ πολιτικὴ γεωγραφία τῆς πείνας. Τελικὸς σκοπὸς εἶναι νὰ μπορέσουν στὸ μέλλον οἱ ἀρχηγοὶ τῶν Ἐκκλησιῶν σὲ κοινὴ διάσκεψη νὰ καταλήξουν στὴ σύνταξη μᾶς ἐπίσημης διακηρύξεως, ἡ ὁποία θὰ ἀποτελοῦσε τὴν «Χριστιανικὴ Χάρτα» γιὰ τὴν πείνα καὶ τὴν δυστυχία². Ἀπ' ὅ,τι γνωρίζουμε, πρὶν ἀπὸ τὴν τελικὴ διάσκεψη προετοιμάζεται μὴ ἀκόμα δύσσκεψη ἐκπροσώπων στὴν Ἀθήνα μὲ πιθανὴ σύγκλησή της τὸν Ἰούνιο τοῦ 1987. Κατ' αὐτὴν θὰ συζητηθεῖ σχέδιο τοῦ κειμένου τῆς διακηρύξεως. Ἦδη ἔχει γίνει ἀπὸ εἰδικὴ ἐπιτροπὴ ἡ σχετικὴ προεργασία καὶ ἐλπίζεται ὅτι οἱ θέσεις ποὺ θὰ προσαθοῦν θὰ τύχουν καὶ τῆς τελικῆς ἐπιδοκιμασίας καὶ ἀποδοχῆς, ὅταν συνέλθει σὺν Θεῷ ἡ διάσκεψη τῶν ἀρχηγῶν τῶν Ἐκκλησιῶν.

σὲ δρόμους ποιμαντικῆς διακονίας

Στὰ ἴχνη τοῦ Μεσσία

Μεῖζον τὸ πρόβλημα, μεῖζων καὶ ὁ προβληματισμὸς ποὺ προκύπτει, μεῖζων καὶ ἡ ἐνασχόληση γιὰ μιὰ θεολογικὴ θεμελίωση τῆς ἀναπτύξεως ὡς προϋποθέσεως τῆς συμμετοχῆς τῶν Ἐκκλησιῶν σ' αὐτήν.

Χαρακτηριστικὴ πάντως γιὰ τὴς Ἐκκλησίες στάση εἶναι νὰ ἀκολουθοῦν στὰ ἴχνη τοῦ Ἰησοῦ, στὸν ὑπογραμμὸ ποὺ ὁ Ἰδιος μᾶς ἔχει ἀφήσει. Ἡ ἀποστολὴ τῆς Ἐκκλησίας δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι διαφορετικὴ ἀπὸ τὴ συνέχιση τῆς ἀποστολῆς τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ. Αὐτὴ ἡ ἀποστολὴ εἶναι σαφῆς, χαράσσεται στὶς γραμμὲς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης προφητικῶς καὶ ἀναλαμβάνεται ἀπὸ τὸν Ἰδιο μὲ τὴν ἔναρξη τοῦ δημόσιου ἔργου Του (βλ. Λουκᾶ δ' 16-21). Θὰ ἦταν δυνατὸ νὰ ὑποστηρίξουμε ὅτι, στὴν αὐτοπαρουσία Του ἐκεῖνο τὸ Σάββατο, ὅταν εἰσῆλθε στὴ συναγωγὴ τῆς Ναζαρέτ καὶ ἐπέλεξε γιὰ νὰ διαβάσει τὴν σχετικὴ μὲ Αὐτὸν μαρτυρία ἀπὸ τὸ βιβλίον τοῦ Ἡσαΐα (ἔα' 1 κ.ε. πρὸβλ. νη' 6-7), ὁ Ἰησοῦς διαγράφει τὸν πυρήνα ἐνὸς πλήρους ἀναπτυξιακοῦ προγράμματος.

Θὰ μπορούσαμε, μάλιστα, νὰ χαρακτηρίσουμε ὡς «συμβολικὴ» τὴν κίνηση τοῦ Ἰησοῦ, ὅταν «ἀνέπτυξε», ξετύλιξε, δηλαδή, τὸ βιβλίον ποὺ τοῦ ἔδωκαν, γιὰ νὰ διαβάσει τὸ σχετικὸ χωρίο τὸ ὁποῖο εἶχε ἀναζητήσει στὸν προφήτη Ἡσαΐα. Αὐτὸς ὁ συμβολισμὸς τῆς κινήσεως θὰ μᾶς ἔκανε στὴ συνέχεια νὰ βλέπουμε περιεχόμενο «ἀναπτυξιακὸ» στὶς σχετικὲς δηλώσεις τοῦ Ἰησοῦ, ὅταν ἀναλαμβάνει ὁ Ἰδιος νὰ ταυτίσει τὴν παρουσία του μὲ τὴν ἐξαγγελία τοῦ ἔτους τῆς εὐνοίας (ἐνιαυτοῦ ἀφέσεως) τοῦ Κυρίου (πρὸβλ. Λευϊτικὸν κε' 8 καὶ ἐξῆς). Πέραν ὅμως ἀπὸ ἕνα ἐνδεχόμενο συμβολισμὸ εἶναι κυρίως τὸ περιεχόμενον τῆς προφητείας ποὺ ἐκπληρώνεται μὲ τὴν παρουσία Του καὶ τὸ ὁποῖο μᾶς προσεγγίζει σὲ ἔννοιες καὶ καταστάσεις ποὺ γίνονται σήμερα ἀποδεκτὲς ὅταν μιλάμε γιὰ ἀνάπτυξη.

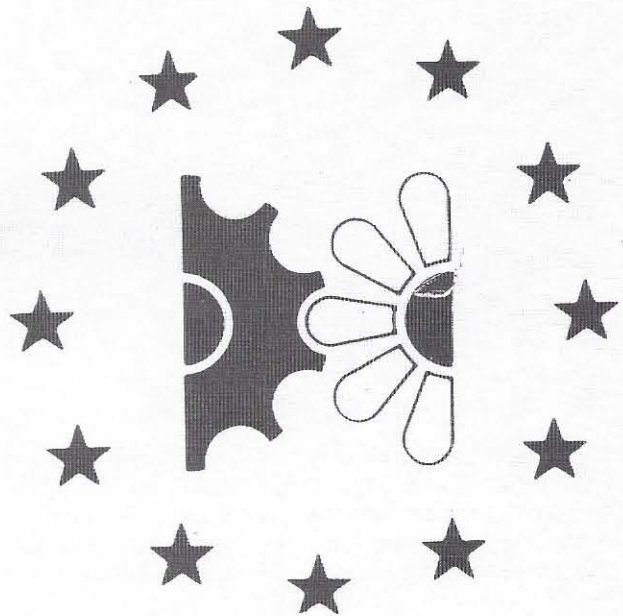
Ἡ ἀποστολὴ τοῦ Ἰησοῦ, βασισμένη στὴν ἀποδοχὴ τῆς προφητείας τοῦ Ἡσαΐα, συνίστατο ἐν τῇ δυνάμει τοῦ Πνεύματος: «νὰ φέρει στοὺς φτωχοὺς χαρμόσυνο ἀγγελίμα, νὰ θεραπεύσει ἐκείνους ποὺ ἔχουν συγτετριμμένη καρδιά, νὰ κηρύξει στοὺς αἰχμαλώτους ἀπελευθέρωση καὶ στοὺς τυφλοὺς ἀνάδραση, ν' ἀπελευθερώσει ἐκείνους ποὺ πιέζονται, νὰ κηρύξει τὸ ἔτος τῆς εὐνοίας τοῦ Κυρίου».

Τὸ κείμενον αὐτό, μαζί μὲ ὅλα τὰ ἄλλα τὰ ὁποῖα ὑπονοεῖ καὶ στὰ ὁποῖα ἀναφέρεται, ὑποδηλώνει πράξεις καὶ συγκεκριμένους ἐνέργειες ποὺ ἀναλαμβάνει κατὰ πρῶτον καὶ κύριον λόγο ὁ Μεσσίας - Χριστὸς ἀλλὰ καὶ ὅλοι ἐκεῖνοι ποὺ θέλουν νὰ Τὸν ἀκολουθοῦν καὶ μετα-

φέρουν τὴ δράση Του στοὺς ἀδελφοὺς Του τοὺς ἐλαχίστους, γιὰ τοὺς ὁποίους καὶ τὸ πῶς ἐλάχιστο ποὺ κάνομε τὸ θεωρεῖ ὅτι ἀγανακτᾷ σ' Αὐτὸν («ἐμοὶ ἐποιήσατε» Ματθαίου κε' 31-46).

Συμφέρουσα συσχέτιση

Νομίζω ὅτι παρουσιάζει πολὺ ἐνδιαφέρον καὶ εἶναι πρὸς τὸ συμφέρον μας νὰ προσεγγίσουμε τὴ διακήρυξη τῆς πρώτης παρουσίας Του μὲ τὴς ἀπουτήσεις ποὺ προστίθεται νὰ προβάλλει πρὸς ὅλους μας στὴν δευτέρῃ ἔλευσὴ Του. Γιατί ἔτσι, μὲ τὴν προσέγγιση αὐτὴ θὰ κατανοήσουμε ὅτι τὸ χρονικὸ διάστημα ποὺ περιλαμβάνεται ἀνάμεσα στὶς δύο παρουσίες τοῦ Κυρίου εἶναι κυριὸς εὐθετος γιὰ τὴν πραγματοποίησιν τοῦ συγκεκριμένου αὐτοῦ προγράμματος ποὺ ἀποδέλπει στοὺς φτω-

Ἡ ἀνάπτυξη τοῦ τρίτου κόσμου, ἀλλὰ καὶ ὅλου τοῦ κόσμου, θὰ εἶναι μιὰ «ἐπανάσταση ἀνθρώπων ἐυπόλητων στ' ἀγάθια» καὶ «ἐξόριστων μὲ συμβόλαιον» (τίτλοι βιβλίων) ἢ μιὰ «ἐπανάσταση» βασισμένη στὴν ἀνθρώπινη συνεργασία μὲ τὴ βοήθεια μιᾶς τεχνολογίας ὅχι: ἀ-φιλάνθρωπης καὶ ἀ-πρόσωπης ἀλλὰ μὲ ἀνθρώπινον πρόσωπον; Ἄς ἐλπίσουμε ὅτι, «γιὰ τὸ καλὸ μας», θὰ ἐπιλέξουμε τὴ δευτέρῃ λύση.

χοὺς καὶ τοὺς συγτετριμμένους, τοὺς αἰχμαλώτους, τοὺς τυφλοὺς, τοὺς καταπιεσμένους, τοὺς πεινῶντες, τοὺς διψῶντες, τοὺς ξένους καὶ τοὺς ἄστεγους, τοὺς γυμνοὺς, τοὺς ἀσθενεῖς καὶ τοὺς φυλακισμένους καὶ σ' ὅλους ἐκείνους ποὺ εἶναι δυνατὸ νὰ περιληφθοῦν κάτω ἀπ' αὐτὲς

τις κατηγορίες ανθρώπους, με σκοπό να τους δώσει χαρά, να τους θεραπεύσει, να τους απελευθερώσει, να τους φωτίσει, να τους χορτάσει, να τους ξεδιψάσει, να τους φιλοξενήσει, να τους στεγάσει, να τους ντύσει, να τους επισκεφθεί.

Όριοθετήσεις

Οι ενέργειες που προϋποτίθενται για την πραγματοποίηση ενός τέτοιου «σχεδίου δράσεως» δεν μεταβάλλουν ασφαλώς καταστάσεις από την μία στιγμή στην άλλη, δεν είναι στιγμιαίες και δεν γίνονται άπαξ δια παντός, άσχετο αν μπορούν να θεραπεύουν και έκτακτες ανάγκες και δυσκολίες. Προϋποθέτουν μία συνεχή δραστηριοποίηση και μακροπρόθεση αντιμετώπιση των αιτίων και των αποτελεσμάτων αυτών των καταστάσεων. Ούτε είναι πάλι σκόπιμο να ταυτίζονται εκ των υστέρων με φορτισμένες ιδεολογικά έννοιες και πράξεις. Νομίζω ότι το μήνυμά ήταν και είναι σαφές όμοια τη εξαγγελία του από τον Ίησού.

Δεν χρησιμεύει ακόμα σε τίποτα οι πιο πάνω σκέψεις να επιδιωχθεί να ενταχθούν ως ανήκουσες σε μία συγκεκριμένη «πολιτική Θεολογία» ή «Θεολογία της απελευθέρωσης». Άλλωστε κάθε Θεολογία κι ήταν επιζητεί την «μέλλουσαν» δεν είναι αδιάφορη για την «ώδε μένουσαν πόλιν» (Έβραϊούς γ' 14) με όλα εκείνα που την απασχολούν και την απελευθέρωσή της εκ παντοίων κινδύνων. Έπομένως κάθε διακήρυξη της Έκκλησίας και κάθε δεσμευτική πράξη των πιστών ενέχει και «πολιτική» σημασία, εφόσον κατά τον ένα ή τον άλλο τρόπο υποβάλλει ή και εκτελεί αποφάσεις άφορως στα κοινά. Θά ήταν κρίμα, αν ή μετάδοση του μηνύματος της Έκκλησίας εκλαμβάνονταν ως πολιτικός, υπό την στενή έννοια, ύπαινηγμός και ως έκφραση εκκλησιαστικής πολιτικής³.

Με την προοπτική της Αναστάσεως

Η Έκκλησία θεωρεί ως κύριο χρέος της να άφορα εις τον της πίστεως άρχηγόν, ο οποίος και θα άποτελειώσει το έργο που πρωτάρχισε (πρβλ. Έβραϊούς ιβ' 2 και Φιλιππησίους α' 6) και να προβάλλει τον Χριστό ως το «μεγάλο φώς των λαών που κάθονται στο σκοτάδι και όλων ένείνων που κάθονται στη χώρα και τη σκιά του θανάτου» (Ματθαίου δ' 16, Ήσαίου θ' 1).

Η Άνάσταση του Κυρίου που εορτάζουμε αυτές τις ημέρες, μάς δίνει την βεβαιότητα ότι, κάθε προσπάθεια προς την κατεύθυνση μιας άνάλογης με όσα προηγέθησαν «χριστοκεντρικής άναπαύσεως», θά έχει τα έχέ-

Για ό,τι άφορα στον «ΕΦΗΜΕΡΙΟ» πρέπει να άπευθύνεσθε στη Διεύθυνση του Περιοδικού «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», όδός Ίωάννου Γενναδίου 14, 115 21 Άθήνα — Τηλ. 72.18.308.

για της επιτυχίας εν μέσω, βεβαίως, μυρίων άποδίων που προέρχονται είτε από δική μας άβελτηρία, είτε προκαλούνται από ανθρώπους άλλωτριών συμφερόντων που δεν έξυπηρετούνται από τις πρωτοβουλίες μας, είτε τοποθετούνται από τις δυνάμεις ένείνες που έμπνέονται από τον κοσμοκράτορα του αιώνα τουτού, τον όποιον, όμως, ένίκησε κατά κράτος ο σταυρωθείς και άναστάς Κύριος. Χριστός άνέστη!

1. Έπισημαίνουμε για παράδειγμα τρεις τόμους, στους όποιους άποτυπώνεται ο θεολογικός στοχασμός και ο προβληματισμός των Έκκλησιών. Την μελέτη του Julio de Santa Ana, Good News to the Poor (Έβγαγγέλιο προς τους πτωχούς), Γενεύη 1977 και τις συλλογικές μελέτες με έπιστημονική επιμέλεια του ίδιου: Separation without Hope? (Χωρισμός χωρίς έλπίδα;), Γενεύη 1978 και Towards a Church of the Poor (Προς μία Έκκλησία των πτωχών), Γενεύη 1979 (και οι τρεις είναι εκδόσεις του Π.Σ.Ε.). Στόν τελευταίο τόμο κατατίθεται ή έργασία μιας συναντήσεως στην Κύπρο τον Σεπτέμβριο του 1978. Ένδιαφέρον παρουσιάζει και το βιβλίο του Norbert Greinacher, Die Kirche der Armen. Zur Theologie der Befreiung (Η Έκκλησία των πτωχών. Για μία Θεολογία της απελευθέρωσης), Μόναχο, R. Piper και Co Verlag, 1980, στο όποιο εκφράζει τις ζυμώσεις άναφορικά με τη Θεολογία της απελευθέρωσης στους κόλπους της ρωμαιοκαθολικής Έκκλησίας. Για τις έξελίξεις σ' αυτό το χώρο πρβλ. ένα σημείωμα του Ι. Δημητρανάκη, Κληρικοί και πολιτική στη Δύση, περ. «Ανάπλασις», τεύχος Ίαν.-Φεβρ. 1987, σ. 27-28.

2. Άποτύπωση της όλης συσκέψεως βρίσκει ο άναγνώστης στις σ. 545-579 του περ. «Έκκλησία» (τεύχος ύπ' αριθ. 20-21 της 15ης Οκτωβρίου/1ης Νοεμβρίου 1985) με κείμενα των Καθηγητών Ε. Θεοδώρου, Α. Άγγελόπουλου και του Διευθυντή του Γραφείου Τύπου της Ί. Συνόδου Ι. Χατζηφώτη. Ο τελευταίος κυκλοφόρησε και σε άνάτυπο το Χρονικό της Συσκέψεως, Άθήνα 1986, 70 σ.

3. Την μακράιωνα παράδοση και πρακτική της Όρθόδοξης Έκκλησίας ως άνταπόκριση στο εβγαγγελικό μήνυμα διαπιστώνουμε στο πολύ σπουδαίο έργο, που μεταφράστηκε και στα έλληνικά, του Καθηγητού π. Δ. Κωνσταντέλου, Βυζαντινή φιλανθρωπία και κοινωνική πρόνοια, Άθήνα, Έκδ. «Φώς», 1986, 411 σ. Τοποθετήσεις στην πρόκληση του σύγχρονου προβληματισμού, βλ. στα δοκίμια των Καθηγητών Χρήστου Γιανναρά, Κεφάλαια πολιτικής Θεολογίας, Άθήνα, Έκδ. Γρηγόρη 1983, 221 σ. Έπιμελητού Γ. Α. Τσαναζά, Έλπίδα, διακονία και σωτηρία. Δυναμικότητα και στράτευση του Χριστιανισμού σήμερα, Άθήνα, Έκδ. «Μήνυμα» 1980, 70 σ. Ύπουργού Στέλιου Παπαθεμελή, Όρθοδοξία και Πολιτική, Θεσσαλονίκη, Έκδ. Ι. Ρέκος, 1986, 136 σ. Σ' αυτές τις όχι έξαντλητικές παραπομπές στην βιβλιογραφία δεν πρέπει να λησμονήσουμε την διδακτορική διατριβή του Καθηγητού Γ. Γρατσέα, Η περί πτωχείας διδασκαλία της Άγίας Γραφής, Άθήνα 1962, 176 σ. και την δροσερή αύρα που άποπνέει το κεφάλαιο «Η μεταφυσική της πείνας» του δοκιμίου του Κ. Μπασιζά, Παπαδιαμάντης, Άθήνα 1974, σ. 101-123.